

Ulkoasiainvaliokunta

Valtioneuvoston ajankohtaisselonteko ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutoksesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston ajankohtaiselonteko ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutoksesta (VNS 2/2026 vp): Asia on saapunut ulkoasiainvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty puolustusvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- puolustusvaliokunta PuVL 10/2026 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- pääministeri Petteri Orpo, valtioneuvoston kanslia
- EU-asioiden valtiosihteeri Minna Kivimäki, valtioneuvoston kanslia
- EU-asioiden erityisavustaja Elisa Tarkiainen, valtioneuvoston kanslia
- diplomaattivastustaja Marja Koskela, valtioneuvoston kanslia
- ulkoministeri Elina Valtonen, ulkoministeriö
- erityisavustaja Matilda af Hällström, ulkoministeriö
- alivaltiosihteeri Outi Holopainen, ulkoministeriö
- osastopäällikkö Petri Hakkarainen, ulkoministeriö
- osastopäällikkö Tuomas Tapio, ulkoministeriö
- suurlähettiläs Piritta Asunmaa, ulkoministeriö
- edustuston päällikkö, suurlähettiläs Jori Arvonen, ulkoministeriö
- suurlähettiläs, pysyvä edustaja Elina Kalkku, ulkoministeriö
- arktinen suurlähettiläs Kalle Kankaanpää, ulkoministeriö
- suurlähettiläs Marja Liivala, ulkoministeriö
- strategiajohtaja Antti Helanterä, ulkoministeriö
- puolustusministeri Antti Häkkänen, puolustusministeriö
- erityisavustaja Dani Niskanen, puolustusministeriö
- lainsäädäntöjohtaja Hanna Nyholm, puolustusministeriö
- neuvotteleva virkamies Tiina Raijas, puolustusministeriö
- johtaja Hiski Haukkala, Ulkopoliittinen instituutti

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp

- tutkimusprofessori Mikael Mattlin, Ulkopoliittinen instituutti
- johtava tutkija Sinikukka Saari, Ulkopoliittinen instituutti
- tutkija Maria Lindén, Ulkopoliittinen instituutti
- vanhempi tutkija Matti Pesu, Ulkopoliittinen instituutti
- johtaja Teija Tiilikainen, Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus
- Puolustusvoimain komentaja, kenraali Janne Jaakkola, Puolustusvoimat
- geopolitiikan ja yhteiskuntasuhteiden johtaja Mikko Hautala, Nokia Oyj
- johtaja Timo Vuori, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- tutkimuspäällikkö Iikka Korhonen, Suomen Pankki
- professori Juhana Aunesluoma
- professori Tuomas Forsberg
- professori Benita Heiskanen
- professori Katri Pynnöniemi
- dosentti Markku Ruotsila
- tutkijatohtori Oscar Winberg, Turun yliopisto
- YTT, valtio-opin dosentti Anna Kronlund
- vanhempi yliopistonlehtori Rani-Henrik Andersson
- tutkija, kirjailija Mikko Porvali

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomalaiset kehitysjärjestöt - Finnish Development NGOs Fingo ry
- Suomen Punainen Risti
- Suomen YK-liitto
- WWF Suomi
- professori Kari Liuhto
- tietokirjailija Henri Vanhanen

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Aluksi

(1) Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle ajankohtaiselonteon ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutoksesta (VNS 2/2026 vp), jossa arvioidaan turvallisuusympäristön muutosten merkitystä Suomelle ja Euroopalle sekä täydennetään vuoden 2024 ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa (VNS 3/2024 vp).

(2) Ajankohtaiselonteossa tuodaan esille, että vuoden 2024 jälkeen Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisessa toimintaympäristössä on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Muutokset painottuvat Venäjän laittomaan hyökkäyssotaan Ukrainaa kohtaan ja sen muuhun Eurooppaan kohdistamiin vihamielisiin toimiin sekä transatlanttisessa suhteessa tapahtuneisiin viimeaikaisiin muutoksiin. Samanaikaisesti suurvaltapolitiittinen kilpailu voimistuu, teknologinen kilpailu kytkeytyy yhä tiiviimmin turvallisuuteen, ja kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän toimintakyky on paineessa. Valiokunta jakaa puolustusvaliokunnan (PuVL 10/2026 vp) arvion siitä, ettei kyse ole tilapäisestä turvallisuuspoliittisesta häiriöstä, vaan Euroopan turvallisuusympäristön pitkäkestoisesta rakenteellisesta muutoksesta.

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp

(3) Ulkoasiainvaliokunta pitää ajankohtaisselonteon antamista eduskunnalle perusteltuna. Ajankohtaisselonteko ei ole tyhjentävä kuvaus kaikista muutostrendeistä, vaan se pyrkii tunnistamaan keskeiset strategiset muutokset ja niiden merkityksen Suomelle. Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että selonteko toimii pohjana eduskuntakeskustelulle ja samalla viestii Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjasta kansalaisille, liittolaisille ja kumppaneille. Valiokunta toteaa maailman muutosvauhdin olevan kuitenkin sellainen, ettei mikään selonteko pysy sen perässä. Tämä korostaa jatkuvan strategisen tilannekuvan ylläpidon merkitystä, samoin kuin säännöllisen eduskuntakeskustelun merkitystä myös selontekosyklin ulkopuolella.

(4) Valiokunta pitää tärkeänä selonteon johtopäätöstä siitä, että Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittiset perustavoitteet säilyvät muuttumattomina. Tärkein tavoite on turvata Suomen itsenäisyys, alueellinen koskemattomuus, kansalaisten turvallisuus ja yhteiskunnan toimintakyky.

(5) Valiokunta muistuttaa edustustoverkoston olevan keskeinen väline Suomen etujen edistämiseksi maailmalla. Se tukee Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ylläpitämällä suhteita muihin valtioihin ja kansainvälisiin järjestöihin, välittämällä tietoa Suomen päätöksenteon tueksi ja pitämällä yllä kykyä ennakoida turvallisuusympäristön muutoksia. Edustustot edistävät Suomen taloudellisia, poliittisia ja kulttuurisia intressejä ja tukevat suomalaisia yrityksiä kansainvälisillä markkinoilla.

Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittinen toimintaympäristö

(6) Valiokunta pitää selonteon toimintaympäristöarviota kokonaisuutena realistisena ja perusteltuna. Keskeinen muutos on paitsi turvallisuusympäristön heikkeneminen, myös epävarmuuden rakenteellinen syventyminen. Aiemmat Suomen turvallisuuspolitiikan perusoletukset - Euroopan turvallisuusjärjestyksen suhteellinen vakaus, transatlanttisen suhteen ennakoitavuus ja kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän institutionaalinen kantokyky - ovat aiempaa voimakkaammin koetuksella.

(7) Venäjän aggressiivinen ja imperialistinen toiminta muodostaa edelleen vakavimman uhan Suomen ja Euroopan turvallisuudelle. Euroopan on kannettava aiempaa suurempi vastuu omasta puolustuksestaan. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka rakentuu toisiaan täydentävistä elementeistä, kuten vahvasta kansallisesta puolustuksesta osana Naton pelotetta ja puolustusta, Euroopan unionin poliittisesta ja taloudellisesta vaikutusvallasta, pohjoismaisesta integraatiosta, yhteiskunnan kriisinkestävydestä sekä toimivista kansainvälisistä kumppanuuksista.

Venäjä

(8) Selonteon arvio Venäjästä on synkkä. Siinä todetaan, että Venäjä muodostaa pitkäkestoisen uhan euroatlantiselle turvallisuudelle. Kyse ei valiokunnan näkemyksen mukaan ole yksinomaan Venäjän Ukrainaan kohdistamasta laittomasta hyökkäyssodasta, vaan laajemmasta strategisesta pyrkimyksestä muuttaa Euroopan turvallisuusjärjestystä voimankäytön, hybridivaikuttamisen ja poliittisen epävakauden kautta.

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp

(9) Valiokunta tähdentää Ukraina-tuen jatkamista sekä painostuksen lisäämistä Venäjää kohtaan pakottein ja muin taloudellisin keinoin. Lisäksi on tärkeää vahvistaa toimia Venäjän varjolaivaston aiheuttamien turvallisuus- ja ympäristöriskin torjumiseksi sekä Venäjän energiatalojen rajoittamiseksi.

(10) Valiokunta toteaa, ettei Suomen turvallisuuspolitiikan tule jatkossakaan perustua oletukseen Venäjän nopeasta suunnanmuutoksesta. Mahdollinen tulitauko tai rauhansopimus Ukrainassa ei tule poistamaan Venäjän muodostamaa uhkaa. Selonteossa kuvataan, kuinka Venäjä jatkaa asevoimiensa kehittämistä myös Suomen rajojen läheisyydessä. Selonteossa kuvataan myös kriittiseen infrastruktuuriin kohdistuneita hybridi-, kyber- ja sabotaasitoimia sekä Itämeren turvallisuustilanteen heikkenemistä. Valiokunta kiinnittää huomiota myös Venäjän strategiseen viestintään ja ydinpelotteen käyttöön poliittisen painostuksen välineenä.

(11) Valiokunnan kuulemisissa korostui Kiinan merkitys Venäjän sotapolitiikan mahdollistajana poliittisesti, teknologisesti ja taloudellisesti. Myös Pohjois-Korean ja Iranin tuki Venäjälle on keskeisessä roolissa. Tämä syventää Euroopan turvallisuushaastetta ja osoittaa, että Venäjä-kysymystä on tarkasteltava osana laajempaa suurvaltapolitiittista kilpailua.

(12) Venäjän laitton hyökkäyssota Ukrainassa on vaikuttanut perustavanlaatuisesti Suomen ja Venäjän kahdenvälisiin suhteisiin. Poliittisista suhteista on pidättäydytty Venäjän rikkoessa hyökkäyssodallaan räikeästi kansainvälistä oikeutta ja YK:n peruskirjaa. Diplomaattisuhteet ovat toiminnassa, mutta kahdenvälinen viranomaisyhteistyö Venäjän kanssa on laaja-alaisesti jäädytetty, välttämättömiä sektoreita (mm. rajaturvallisuus) lukuun ottamatta. Valiokunta on huomionnut eurooppalaisten liittolaisten parissa alkaneen keskustelun Venäjä-suhteiden rakentamisesta osana rauhanratkaisua sekä hyökkäyssodan päättyttyä. Suomen tulee olla vaikuttamassa tähän keskusteluun. Myös eduskunta tulee kytkeä keskusteluun oikea-aikaisesti mukaan.

(13) Valiokunta katsoo, että Suomen on ylläpidettävä realistista Venäjä-arviota pitkällä aikavälillä. Kyky Venäjä-analyysiin ja -tutkimukseen on tärkeätä säilyttää kansallisesti.

Ukraina

(14) Selonteossa todetaan, että Ukrainan selviäminen on koko Euroopalle merkittävä turvallisuuspoliittinen intressi. Ulkoasiainvaliokunta pitää tätä arviota keskeisenä. Ukrainan tukeminen ei ole Suomelle ainoastaan solidaarisuuskysymys tai ulkopoliittinen arvovalinta, vaan myös välitön turvallisuuspoliittinen intressi. Ukrainan kyky puolustaa itseään vaikuttaa suoraan Venäjän strategiaan laskelmiin, Euroopan turvallisuusjärjestyksen vakauteen sekä kansainvälisen oikeuden uskottavuuteen. Ukrainan tukeminen on osa Euroopan omaa puolustuksellista strategiaa.

(15) Valiokunta pitää tärkeänä selonteon kirjausta, että Ukraina päättää itse hyväksyttävissä olevista rauhan ehdoista eikä Euroopan turvallisuusjärjestystä koskevia ratkaisuja voida tehdä Euroopan ohi. Tämä periaate on valiokunnan näkemyksen mukaan sekä kansainvälisoikeudellisesti että strategisesti välttämätöntä. Valiokunta painottaa myös EU:n yhtenäisyyden merkitystä maanosan kannalta olennaisia ratkaisuja tehtäessä. Yhtenäisyyden

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp

hakeminen ja EU:n päätöksentekokyvyn vahvistaminen tulee olla Suomen EU-politiikan strateginen tavoite.

(16) Euroopan turvallisuuden kannalta keskeinen kysymys ei ole yksinomaan sodan päättyminen, vaan se, millä ehdoilla mahdollinen rauha syntyy. Sellainen rauhanjärjestely, joka käytännössä palkitsisi hyökkäyssodan aloittajan, heikentäisi kansainvälisen oikeuden uskottavuutta ja loisi vaarallisen ennakkotapauksen. Rauhan ehtojen ohella valiokunta korostaa olevan olennaista, että Ukraina säilyy elinkelpoisena ja toimintakykyisenä valtiona, jolla on kyky huolehtia omasta puolustuksestaan myös sodan jälkeen.

(17) Valiokunta korostaa, että Ukrainan tukemisen tulee jatkua laaja-alaisesti ja pitkäjänteisesti. Poliittisen tuen ohella Ukraina tarvitsee sotilaallista, taloudellista, humanitaarista, teknistä ja muuta materiaalitukea puolustuskykynsä ja neuvotteluasemansa vahvistamiseksi. Suomi kuuluu yhdessä muiden Pohjoismaiden ja Baltian maiden kanssa Ukrainan suurimpiin tukijoihin. Valiokunta viittaa puolustusvaliokunnan lausuntoon (PuVL 10/2026 vp), jossa nostetaan esiin Ukrainassa kertynyt kokemus nykyaikaisesta sodankäynnistä ja se, kuinka näillä kokemuksilla on merkittävää arvoa Suomen ja muun Euroopan puolustuskyvyn kehittämiseksi. Lausunnossa todetaan, että Ukrainan tukeminen on samalla investointi Suomen ja Euroopan oman puolustuskyvyn, pelotteen ja kriisinkestävyyden vahvistamiseen.

(18) Valiokunta muistuttaa, että Ukrainan EU-jäsenyysperspektiivi on strategisesti merkittävä Euroopan turvallisuudelle, vaikka jäsenyysprosessi tullee olemaan pitkä ja institutionaalisesti vaativa. EU:n tulee säilyttää poliittinen sitoutumisensa tähän tavoitteeseen.

Transatlanttinen suhde

(19) Valiokunta pitää selonteon analyysia transatlanttisen toimintaympäristön muutoksesta perusteltuna. Transatlanttinen suhde on edelleen Suomen ja Euroopan turvallisuudelle keskeinen. Yhdysvallat on Naton sotilaallisesti merkittävin jäsen ja keskeisin toimija Naton pelotteen ja puolustuksen uskottavuuden kannalta. Saadun selvityksen mukaan Suomen kahdenvälinen suhde Yhdysvaltoihin on edelleen hyvin vahva ja yhteistyö laaja-alaista. Saadun selvityksen mukaan myös puolustusyhteistyösopimuksen (DCA) toimeenpano etenee suunnitelmien mukaisesti.

(20) Samalla transatlanttiseen toimintaympäristöön on tullut arvaamattomuutta, ja sitä värittävät nopeat muutokset sekä koventunut retoriikka. Valiokunta sai asiantuntijakuulemisissaan selvityksen muutoksen historiallisesta taustasta. Asiantuntija-arvioissa painottui se, että Yhdysvaltojen ymmärtämiseksi ulko- ja turvallisuuspoliittisena kumppanina on ratkaisevan tärkeää, että sen sisäpolitiikan sekä erityisesti demokratian ja oikeusvaltion tilasta on selkeä käsitys. Yhdysvaltojen nykyhallinnon politiikka on vauhdittanut pidemmän aikavälin kehitystä, jossa Eurooppa ja transatlanttisten suhteiden vahvistaminen eivät kuulu Yhdysvaltojen tärkeimpiin painotuksiin. Amerikka ensin-lähestymistavassa korostuu transaktionaalisuus ja kansallisten etujen edistäminen, keinoina esimerkiksi taloudellinen protektionismi. Läheisimmilläkään liittolaisilla ei välttämättä ole erityisasemaa. Kuten selonteossakin todetaan, Yhdysvallat osoittaa myös aiempaa suurempaa valmiutta voimankäyttöön.

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp

(21) Valiokunta toteaa, että Suomen ja Euroopan tulee varautua siihen, että transatlanttisen suhteen jännitteet pitkittyvät ja että Yhdysvaltojen sitoutuminen Eurooppaan voi muuttua nykyistä ehdollisemmaksi. Suomen turvallisuuspolitiikka ei voi näin ollen perustua oletukseen Yhdysvaltojen muuttumattomasta sitoutumisesta Euroopan turvallisuuteen, vaan edellyttää jatkuvaa realistista arviota toimintaympäristön kehityksestä. Yhdysvaltojen huomion siirtyminen indopasifiselle alueelle ja Persianlahdelle korostavat tarvetta vahvistaa Euroopan omaa vastuunkantoa. Painopisteen muutos on kirjattu Yhdysvaltain nykyisen hallinnon julkaisemiin kansallisiin turvallisuus- ja puolustusstrategioihin.

(22) Suomen etu on samanaikaisesti ylläpitää vahvaa kahdenvälistä suhdetta Yhdysvaltoihin ja vahvistaa eurooppalaista vastuunkantoa. Valiokunta yhtyy selonteon kirjaukseen siitä, että transatlanttista suhdetta lähestytään omista arvoista ja intresseistä käsin keskittyen Suomen vahvuuksiin.

Kiina

(23) Yhdysvaltojen ja Kiinan kilpailu poliittisesta, sotilaallisesta, taloudellisesta ja teknologisesta globaalista johtoasemasta jatkuu. Kiina on määrätietoisesti vahvistanut globaalia asemaansa. Mietinnön Venäjää käsittelevässä osiossa tuodaan esille Kiinan rooli Venäjän hyökkäyssodan mahdollistajana ja teknologiaosiossa käsitellään taloudellisia ja teknologisia riippuvuuksia Kiinasta.

(24) Valiokunta pitää globaaleihin haasteisiin vastaamiseksi välttämättömänä sitä, että Suomi ja Kiina käyvät dialogia niin kahdenvälisistä kuin kansainvälisistäkin kysymyksistä. Kiina on Suomelle tärkeä kauppakumppani. Samalla Kiinan tavoitteet kriittisten tuotanto- ja toimitusketjujen kontrolloimiseksi haastavat myös Suomea ja Kiina-riippuvuutta on vähennettävä. Suomi jatkaa rakentavaa yhteistyötä Kiinan kanssa niillä aloilla, joilla se palvelee Suomen ja Euroopan etua, samalla vahvistaen omaa taloudellista turvallisuuttaan, teknologista suvereniteettiaan ja kykyään hallita strategisia riippuvuuksia muuttuvassa maailmanjärjestyksessä. Kiinan roolin globaali kasvu korostaa valiokunnan mielestä suomalaisen Kiina-asiantuntemuksen kasvattamisen merkitystä.

Lähi-idän tilanteen vaikutus

(25) Valiokunta pitää Lähi-idän turvallisuustilanteen heikkenemistä merkittävänä Euroopan ja Suomen turvallisuusympäristöön vaikuttavana tekijänä. Alueen tilanne lisää kansainvälisen järjestelmän epävakautta, kasvattaa energiaturvallisuuteen, maailmantalouteen ja merikuljetuksiin kohdistuvia riskejä. Tilanne vaikuttaa myös Euroopan turvallisuuteen ja hyödyttää maanosan turvallisuutta haastavia toimijoita, mukaan lukien Venäjä, siirtämällä kansainvälistä huomiota pois Ukrainasta ja lisäämällä geopoliittista epävarmuutta. On myös huomattava, että Hormuzinsalmen tilanne on johtanut öljynhinnan nousuun, joka hyödyttää myös Venäjää vahvistamalla sen sotataloutta ja edellytyksiä jatkaa hyökkäyssotaa Ukrainassa. Lisäksi se on johtanut lannoite- ja ruokapulaan etenkin Afrikan alueella. Valiokunta näkee meriliikenteen kauttakulun turvaamisen Hormuzinsalmessa erittäin keskeisenä kysymyksenä niin kansainvälisen oikeuden näkökulmasta kuin kansainvälisen kaupan, energiansaannin ja ruokaturvan kannalta.

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp

(26) Valiokunta pitää tärkeänä, että Lähi-idän ja Persianlahden eskaloituneessa tilanteessa alueen maat ovat tiiviisti mukana kaikissa ratkaisuisissa, jotka tähtäävät tilanteen de-eskalaatioon. Valiokunta korostaa, että EU:n tulee pyrkiä aktiivisesti edistämään paluuta diplomaattiseen ratkaisuun yhdessä kumppaniensa kanssa.

(27) Valiokunta toteaa olevan tärkeää, että EU kaikilla toimillaan edistää rauhaa, vakautta ja siviilien suojelua Lähi-idässä. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että Suomi osana EU:ta edistää humanitaarisen avun esteetöntä perillepääsyä koko Gazan alueella sekä sitä, että alueella noudatetaan kansainvälisen oikeuden mukaisia velvoitteita, siviilien ja humanitaarisen avustushenkilöstön suojelu mukaan lukien. YK:n roolia alueen rauhan edistämässä tulisi valiokunnan näkemyksen mukaan vahvistaa.

Nato

(28) Valiokunta jakaa selonteon arvion eurooppalaisen vastuunkannon vahvistamisen tärkeydestä Natossa. Eurooppalaisempi Nato ei tarkoita vaihtoehdon rakentamista transatlanttiselle yhteistyölle, vaan eurooppalaisen sotilaallisen, teollisen ja poliittisen kantokyvyn vahvistamista siten, että liittokunnan kokonaispelote vahvistuu. Kuten puolustusvaliokunta lausunnossaan (PuVL 10/2026 vp) painottaa, edellyttää tämä sotilaallisten suorituskykyjen kehittämisen lisäksi puolustusteollisen perustan, strategisen toimintakyvyn ja poliittisen päätöksentekokyvyn vahvistamista.

(29) Valiokunta korostaa koko liittokunnassa, puolustusmenositoumusten ja suorituskykytavoitteiden täysimääräistä toimeenpanoa. Valiokunta muistuttaa lisäksi, että eurooppalaisemman Naton kehittäminen on myös riskienhallintaa tilanteessa, jossa Yhdysvaltojen strateginen huomio kohdistuu kasvavasti muihin toimintaympäristöihin.

(30) Naton vuonna 2022 hyväksytyn strategisen konseptin mukaan Naton pelote ja puolustus perustuvat ydinase-, tavanomaisten ja ohjuspuolustuskykyjen yhdistelmään, jota täydentävät avaruus- ja kyberkyvykkyydet. Ydinaseet muodostavat liittokunnan pelotteen viimekätisen perustan.

(31) Selonteossa todetaan, että Suomi on sitoutunut täysimääräisesti yhteiseen pelotteeseen ja puolustukseen sekä osallistuu Naton ydinpelotetta koskevaan työhön. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi yksiselitteisesti vahvistaa selonteossa sitoutumisensa Naton yhteiseen ydinasepolitiikkaan. Valiokunta muistuttaa Suomen liittyneen Natoon vuonna 2023 ilman rajoitteita ja ennakkoehtoja. Valiokunta pitää tärkeänä selonteon kirjausta Suomen jatkuvasta sitoutumisesta ydinsulkusopimukseen (NPT) ja muihin kansainvälisiin velvoitteisiinsa.

(32) Käsitellessään hallituksen esitystä ydinenergialaista (HE 72/2026 vp) valiokunta käsitteli laajemmin Naton ydinpelotetta. Valiokunta piti tärkeänä sitä, ettei Suomella ole liittokunnan yhteistä puolustusta rajoittavaa kansallista lainsäädäntöä ja että Suomi asettuu pohjoismaiselle linjalle ydinräjähteitä koskevan sääntelyn suhteen (UaVL 4/2026 vp).

(33) Selonteossa todetaan, ettei Suomi aio sijoittaa ydinaseita alueelleen rauhan aikana. Valiokunta jakaa puolustusvaliokunnan arvion (PuVL 10/2026 vp), että kirjauksen ensisijainen

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp

merkitys on kansallinen poliittinen kannanotto ja pyrkimys rakentaa yhteensopivaa pohjoismaista lähestymistapaa ydinasepolitiikkaan. Samalla valiokunta pitää puolustusvaliokunnan tavoin tärkeänä, ettei Suomen linjauksia muotoilla tavalla, joka tarpeettomasti kaventaa ydinaseisiin liittyvää strategista epämääräisyyttä tai Suomen toimintavapautta. Suomi muodostaa kantansa ydinaseita koskeviin kysymyksiin itsenäisesti ja säilyttää valmiuden mukautua muuttuviin olosuhteisiin.

Asevalvonta, kriisinhallinta

(34) Saadun selvityksen mukaan Suomi jatkaa pitkäaikaista ja aktiivista politiikkaansa asevalvonnan ja -riisun edistämiseksi ja kansainvälisen turvallisuuden vahvistamiseksi. Suomi painottaa asevalvontasopimusten noudattamista ja luottamusta lisääviä toimia.

(35) Saadun selvityksen pohjalta valiokunta toteaa kansainvälisen asevalvonnan toimintaympäristön, asevalvontasopimusten toimeenpanon ja asevalvonnan edistämisen edellytysten heikentyneen. Valiokunta pitää tätä kehitystä huolestuttavana ja korostaa, että Suomen tulee jatkaa aktiivista vaikuttamista ja asevalvonnan merkityksen korostamista kansainväliselle vakaudelle ja turvallisuudelle. Asevalvonnalla tuetaan myös humanitaarisen oikeuden toimeenpanoa. Autonomiset asejärjestelmät sekä laajemmin tekoälyn vastuullinen käyttö ovat tärkeä osa ajankohtaista asevalvonta-agendaa.

(36) Valiokunta noteeraa kriisinhallinnan pitkäaikaisen aseman Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikan välineenä. Suomi osallistuu tällä hetkellä kymmeneen sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon noin 360 sotilaalla. Puolet sotilaista palvelee YK:n rauhanturvaoperaatioissa. Valiokunta toteaa, että Venäjän laittoman hyökkäyssodan jatkuminen Ukrainassa, Lähi-idän epävakauden kasvu sekä UNIFIL:n mandaatin päättyminen kuluvan vuoden lopussa vaikuttavat Suomen osallistumismäärään ainakin hetkellisesti. Valiokunta pitää tärkeänä pyrkiä myös jatkossa riittävään osallistumistasoon sekä sotilaallisessa että siviilikriisinhallinnassa.

Euroopan unioni

(37) EU:n merkitys turvallisuudessa korostuu ulko- ja turvallisuuspolitiikan (ml. pakotepolitiikka), puolustusteollisuuden, kriittisten riippuvuuksien hallinnan, hybridiuhkien torjunnan ja strategisen kilpailukyvyn kautta. Valiokunta korostaa myös EU:n ja Naton yhteistyön tiivistämistä. Turvallisuusympäristössä, jossa sotilaalliset ja ei-sotilaalliset painostuskeinot limittyvät, EU:n sääntely-, talous- ja teknologiakyvykkyudet täydentävät Naton sotilaallista roolia olennaisella tavalla. Valiokunta huomauttaa EU:n olevan päivittämässä omaa turvallisuusstrategiaansa. Strategian tulisi käsitellä paitsi toimintaympäristöä, sisältää myös selkeät tavoitteet ja keinot EU:n toiminnalle. Valiokunta toteaa lisäksi, että yhteisvastuu- (SEUT 222 artikla) ja avunantolausekkeet (SEU 42.7 artiklan 7 kohta) tukevat jäsenvaltioiden keskinäistä solidaarisuutta ja vahvistavat unionia. Vaikka Euroopan yhteinen sotilaallinen puolustus rakentuu pääosin Naton varaan, on samanaikaisesti tärkeää tukea pyrkimyksiä parantaa lausekkeiden täytäntöönpanojärjestelyjä.

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp

(38) Valiokunta toteaa, että Euroopan unionin kykyä päätöksentekoon on kehitettävä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan EU:n päätöksenteko ulko- ja turvallisuuspolitiikan asioissa vie usein edelleen liikaa aikaa ja siinä päädytään liian usein pienimpään yhteiseen nimittäjään. Tähän ei valiokunnan mielestä Euroopalla pitäisi olla varaa. Yksimielisyysvaatimus päätöksenteossa voi myös lisätä kolmansien maiden pyrkimyksiä vaikuttaa yksittäisiin unionin jäsenvaltioihin ja sitä kautta EU:n ulko- ja turvallisuuspoliittiseen päätöksentekoon. Valiokunta toistaa pitkäaikaisen kantansa (UaVL 1/2024 vp, UaVL 4/2021 vp), että EU:n tulisi aktiivisesti etsiä keinoja pysäyttämään tällainen kehityskulku. Valiokunta toteaa, että määränemmistöpäätöksentekoa tasapainottavat tarvittaessa perussopimukseen sisältyvät suojalausekkeet. Myös rakentavan pidättäytymisen käyttö on osa tätä asiakokonaisuutta. Valiokunta kannattaa määränemmistöpäätöksentekoon siirtymistä unionin yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

(39) EU:n laajentumista käsitellään ajankohtaiselonteossa lyhyesti. Valiokunta painottaa, että kyseessä on Euroopalle geopolittisesti merkittävä strateginen intressi, turvallisuuspolitiikan keino ja työkalu padota Venäjän vaikutusvallan kasvua EU:n lähialueilla sekä lisätä vakautta. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi edistää EU:n jäsenyyskriteereihin perustuvan ja uskottavan laajentumispolitiikan toimeenpanoa ja EU:n omaa valmistautumista uusien maiden vastaanottamiseen. Tämä on institutionaalinen ja päätöksentekoon liittyvä haaste, johon tulee varautua.

(40) Puolustusvaliokunta toteaa lausunnossaan (PuVL 10/2026 vp), että EU:n merkitys korostuu erityisesti laaja-alaisessa turvallisuudessa. Unionin keinovalikoimaan kuuluvat mm. puolustusteollisen yhteistyön vahvistaminen, sotilaallisen liikkuvuuden kehittäminen, kriittisten teknologioiden turvaaminen, hybridiuhkiin vastaaminen, kyberturvallisuuden vahvistaminen sekä taloudellisen turvallisuuden kysymykset. Turvallisuus ei määräydy vain sotilaallisten suorituskykyjen perusteella vaan myös kyvystä ylläpitää tuotantoa, varmistaa energian saatavuus, turvata kriittiset toimitusketjut ja vähentää strategisia riippuvuuksia. EU:n rooli on näissä keskeinen.

Arktinen alue

(41) Osana selonteon käsittelyä valiokunta kävi läpi arktisen alueen turvallisuuspoliittisen merkityksen kasvamista osana suurvaltakilpailua, jossa ympäristökysymykset, sotilaallinen läsnäolo, logistinen saavutettavuus, kriittiset luonnonvarat, teknologinen kilpailu ja uusien meriyhteyksien strateginen merkitys kytkeytyvät toisiinsa. Kuten puolustusvaliokunta lausunnossaan PuVL 10/2026 vp toteaa, arktista aluetta ei voida tarkastella muusta euroatlantisesta turvallisuusympäristöstä erillisenä kokonaisuutena.

(42) Valiokunta pitää tärkeänä EU:n työtä arktisen alueen vakauden, turvallisuuden ja kestävästä kehityksen vahvistamiseksi. Suomi edistää EU:n arktista politiikkaa.

(43) Valiokunta pitää tärkeänä yhteistyötä Naton arktisten maiden kanssa, eli Pohjoismaiden, Kanadan ja Yhdysvaltojen kanssa. Grönlannin osalta valiokunta tähdentää YK:n peruskirjan ja kansainvälisen oikeuden kunnioittamista. Grönlantia ja Tanskaa koskevista asioista päättävät vain Grönlanti ja Tanska.

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp

(44) Puolustusvaliokunta nosti lausunnossaan esille myös Suomen maantieteellisen aseman Itämeren ja arktisen alueen risteyskohdassa ja korosti Suomen merkitystä osana Naton pohjoista puolustusta sekä Lapin infrastruktuurin, logistisen kestävyuden, sotilaallisen liikkuvuuden sekä liittolaisten vastaanotto- ja tukikyvyn kehittämisen merkitystä.

(45) Suomella on arktisessa toimintaympäristössä erityisosaamista kylmien olosuhteiden toiminnassa, huoltovarmuudessa ja kriittisten järjestelmien toimintakyvyn turvaamisessa. Tämä osaaminen on merkittävää myös osana transatlanttista yhteistyötä.

Pohjoismainen yhteistyö, muu alueellinen yhteistyö

(46) Valiokunta korostaa, että pohjoismaisen yhteistyön merkitys on muuttuneessa turvallisuusympäristössä kasvanut edelleen Suomen ja Ruotsin Nato-jäsenyyden myötä. Pohjolasta on muodostumassa aiempaa integroituneempi turvallisuuspoliittinen kokonaisuus. Valiokunta katsoo, että pohjoismainen yhteistyö ei ole vain täydentävä ulottuvuus Suomen turvallisuuspolitiikassa, vaan keskeinen osa sen strategista rakennetta, jota tulee kehittää edelleen kaikilla tasoilla.

(47) Pohjoismainen yhteistyö vahvistaa Suomen turvallisuutta usealla tasolla sekä käytännön puolustusyhteistyön yhteisen tilannekuvan, huoltovarmuuden, kriisinkestävyuden ja kokonaisturvallisuuden kautta että laajemmin poliittisen koordinaation välineenä. Laaja-alainen yhteistyö kattaa lähes kaikki yhteiskunnan osa-alueet.

(48) Ruotsin merkitys Suomen turvallisuudelle on erityisen keskeinen. Ruotsin kehysvaltiorooli Naton FLF-kokoonpanossa on tästä tuore esimerkki. Valiokunta korostaa myös NB8-yhteistyön merkitystä sekä yhteistyötä Saksan ja Puolan kanssa Itämeren turvallisuuden kysymyksissä.

(49) Valiokunta toteaa, että Naton rinnalla on tärkeää kehittää myös muita turvallisuus- ja puolustusyhteistyön muotoja, jotka täydentävät liittokunnan yhteistä puolustusta. Monikerroksinen yhteistyöverkosto vahvistaa Suomen turvallisuutta ja alueellista kriisinkestävyyttä.

(50) Ison-Britannian johtamalla JEF-yhteistyöllä on erityinen merkitys Pohjois-Euroopassa ja Itämeren alueella. Huomionarvoista on myös se, että Iso-Britannia, Ranska ja Italia osallistuvat Suomen FLF-joukkoihin Pohjoismaiden ohella.

(51) Lisäksi NORDEFECO-yhteistyö sekä kahden- ja monenvälinen yhteistyö keskeisten liittolaisten kanssa vahvistavat yhteensopivuutta, tilannekuvaa ja lähialueen puolustuksen uskottavuutta.

(52) Suomi edistää aktiivisesti pienten ja keskisuurten maiden välistä yhteistyötä. Muuttuvassa maailmanjärjestyksessä vaikutusvalta syntyy yhä enemmän kyvystä rakentaa verkostoja, yhdistää osaamista ja luoda yhteisiä ratkaisuja. Pienten ja keskisuurten maiden yhteistyö vahvistaa turvallisuutta, kilpailukykyä, huoltovarmuutta, teknologista suvereniteettiä ja kansainvälistä vaikuttavuutta.

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp

Teknologia, kriittiset riippuvuudet ja kriisinkestävyys

(53) Valiokunta korostaa, että muuttuneessa toimintaympäristössä kauppa, teknologia ja turvallisuus kytkeytyvät aiempaa tiiviimmin toisiinsa. Keskinäisriippuvuudet voivat muodostua painostuksen välineiksi. Toimitusketjujen häiriöt, geotaloudellinen painostus ja georegulatoorinen kilpailu voivat kohdistua myös Suomeen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä kriittisiin raaka-aineisiin, puolijohteisiin, digitaaliseen infrastruktuuriin, pilvipalveluihin, tietoliikenneverkkoihin sekä muihin teknologisiin komponentteihin, joiden saatavuus on turvallisuuden kannalta keskeistä.

(54) Valiokunta kiinnittää huomiota Kiinaan liittyviin taloudellisiin ja teknologisiin riippuvuuksiin. Kiinan keskeinen asema valmistusteollisuudessa, kriittisissä mineraaleissa ja teknologiaekosysteemeissä merkitsee, että vakavat häiriöt globaaleissa toimitusketjuissa voisivat vaikuttaa välittömästi myös Euroopan talouteen. Samalla on tunnistettava, että Euroopan teknologiset riippuvuudet liittyvät osin myös Yhdysvaltoihin, erityisesti digitaalisten palvelujen ja teknologia-alustojen osalta.

(55) Valiokunta katsoo, että strateginen kilpailukyky on osa turvallisuuspolitiikkaa. Suomen ja Euroopan on vahvistettava kriittisten teknologioiden saatavuutta, tutkimus- ja innovaatiokykyä, standardisointivaikuttamista, puolustusteollista kapasiteettia sekä taloudellisen turvallisuuden politiikkaa EU:ssa. Tavoitteena on haitallisten riippuvuuksien vähentäminen ilman, että Suomen kansainvälisen talouden avoimuutta tarpeettomasti heikennetään. Suomen turvallisuus ja menestys ovat entistä tiiviimmin sidoksissa Euroopan unionin kykyyn uudistua, kasvaa ja toimia strategisesti. Valiokunta katsoo, että kilpailukyky, teknologinen kehitys ja taloudellinen turvallisuus ovat nykyisessä toimintaympäristössä erottamaton osa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. EU:n tulee määrätietoisesti vahvistaa strategista asemaansa globaalisti ja vähentää kriittisiä riippuvuuksiaan samalla, kun se säilyttää asemansa avoimena taloutena ja kansainvälisen kaupan puolustajana.

(56) Ukrainan sota on osoittanut teknologisen muutoksen nopeuden turvallisuusympäristössä. Miehittämättömät järjestelmät, reaaliaikainen tiedustelu, kybertoiminta, digitaalinen vaikuttaminen ja yhteiskunnan kriisinkestävyys ovat nousseet turvallisuuden ytimeen. Suomen kokonaisturvallisuusmalli tarjoaa vahvan perustan, mutta sitä on kehitettävä jatkuvasti. Puolustusvaliokunta käsitteli lausunnossaan (PuVL 10/2026 vp) myös droonien aiheuttaman uhkan yleistymistä ja korosti droonien torjuntavalmiuksien vahvistamista.

(57) Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa korostui tekoälyn ja kvanttiteknologioiden turvallisuuspoliittiset vaikutukset samoin kuin huoli siitä, pysyykö Euroopan unioni tämän sektorin globaalin kilpailun vauhdissa mukana. Saadun selvityksen mukaan tekoäly on muodostumassa yhdeksi tulevaisuuden kriittisistä infrastruktuureista, jonka merkitys ulottuu talouteen, yhteiskuntaan ja puolustukseen. Tekoälyn kehitys tekee myös kyberhyökkäyksistä, informaatiovaikuttamisesta ja disinformaatiosta yhä kohdennetumpaa ja vaikuttavampaa. Myös virtualisaatio, 3D-tulostus, nanomateriaalit, autonominen robotiikka, bioteknologia ja energiateknologia ovat esimerkkejä teknologioista, jotka vaikuttavat Suomen toimintaympäristöön keskeisesti.

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp

(58) Harvinaisten maametallien ja muiden kriittisten kaivannaisten merkitys on kasvanut mm. vihreän siirtymän, digitalisaation ja puolustusteollisuuden tarpeiden myötä. Riippuvuus tuontiraaka-aineista on Euroopalle keskeinen ulko- ja turvallisuuspoliittinen haaste. Tämä riippuvuus voi altistaa Euroopan taloudelliselle ja poliittiselle painostukselle sekä toimitusketjujen häiriöille kriisitilanteessa. Valiokunta pitää tärkeänä sitä, että EU:ssa aktiivisesti etsitään yhdessä yritysten kanssa keinoja turvata kriittisten materiaalien saatavuutta ja vahvistaa Euroopan strategista autonomiaa. Valiokunta toteaa Suomella olevan harvinaisten maametallien esiintymiä, joiden vastuullinen hyödyntäminen voi vahvistaa Suomen ja EU:n strategista omavaraisuutta. Myös puolustusvaliokunta kiinnitti lausunnossaan tähän huomiota.

Sääntöpohjainen kansainvälinen järjestelmä

(59) Valiokunta pitää toimivaa sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää tärkeänä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikalle. Pienenä valtiona Suomi hyötyy kansainvälisestä järjestyksestä, jossa suhteet perustuvat sääntöihin eivätkä voimakkaimman oikeuteen. Suomi puolustaa johdonmukaisesti kansainvälisen oikeuden toteutumista kansainvälisen yhteisön jäsenenä.

(60) Kuten selontekoon on kirjattu, on sääntöpohjainen järjestelmä kuitenkin paineessa Venäjän hyökkäyssodan, suurvaltakilpailun, monenvälisten instituutioiden toimintakyvyn heikkenemisen ja kasvavan yksipuolisen vallankäytön seurauksena.

(61) Valiokunta korostaa, ettei järjestelmän puutteellisuus vähennä sen merkitystä. Päinvastoin sen merkitys korostuu tilanteessa, jossa sitä haastetaan. Suomen tulee jatkaa aktiivista työtä kansainvälisen oikeuden puolustamiseksi, kansainvälisten tuomioistuinten tukemiseksi, monenvälisen yhteistyön kehittämiseksi ja YK-järjestelmän uudistamiseksi. Suomen ehdokkuus YK:n turvallisuusneuvoston jäseneksi vuosiksi 2029—2030 on tärkeä osoitus Suomen tuesta YK:lle ja halusta olla edistämässä rauhaa ja konfliktien ennaltaehkäisyä sekä puolustamassa sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää. Suomen on myös tärkeää jatkaa aktiivista työtä YK:n uudistamiseksi ja esimerkiksi yleiskokouksen toimivallan vahvistamiseksi rauhan ja turvallisuuden kysymyksissä.

(62) Valiokunta myös painottaa, että Suomen tulee puolustaa humanitaarista oikeutta ja humanitaarisia periaatteita -inhimillisyyttä, puolueettomuutta, riippumattomuutta ja tasapuolisuutta. YK on tärkeä foorumi toimia myös esimerkiksi ilmasto- ja energiapolitiikassa sekä lisäämällä luottamusta tutkimustietoon ja sopimusjärjestelmiin.

(63) Valiokunta arvioi, että liittolaisverkostot, pienryhmäyhteistyö, alueelliset turvallisuusrakenteet ja strategiset kumppanuudet täydentävät monenvälisiä rakenteita, eivätkä ole niiden kanssa ristiriidassa.

(64) Valiokunta painottaa lisäksi YK:n roolia alustana Suomelle käydä vuoropuhelua mm. globaalin etelän maiden kanssa. Valiokunta jakaa selonteon arvion siitä, että uusien kumppanuuksien rakentaminen kansallisesti ja EU:n kautta on turvallisuuspoliittinen toimi. Valiokunta pitää tärkeänä, että Suomi pyrkii hakemaan kumppaneita, jotka ovat kiinnostuneita ylläpitämään ja kehittämään sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää ja joiden kanssa Suomen kansallisten intressien edistäminen on mahdollista. Yhteiset arvot jakavia maita on sellaisillakin

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp

alueilla, joiden kanssa ei aiemmin olla tehty tiiviistä yhteistyötä. On tärkeää laajentaa kontaktipintaa tällaisiin maihin. Globaalien ongelmien ratkaiseminen edellyttää lisäksi yhteistyötä myös niiden maiden kanssa, jotka eivät jaa samaa arvopohjaa. Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä myös kehitysyhteistyön rahoituksen merkittävään laskuun maailmanlaajuisesti. Tämä osaltaan lisää globaalikriiseihin vastaamisen haasteita.

Lopuksi

(65) Valiokunnan kokonaisarvio on, että Suomen turvallisuusympäristön muutos on syvempi kuin yksittäiset kriisit antavat ymmärtää. Kyse ei ole vain turvallisuustilanteen tilapäisestä heikkenemisestä, vaan laajemmasta kansainvälisen järjestyksen murroksesta, jossa Euroopan turvallisuusjärjestys on epävakaa, Venäjä muodostaa pitkäkestoisen strategisen uhan, transatlanttinen toimintaympäristö on murroksessa ja teknologinen kilpailu sekä taloudelliset riippuvuudet ovat nousseet turvallisuuspoliittisiksi kysymyksiksi. Suomen turvallisuuspolitiikan keskeinen tehtävä on yhdistää realismi, pitkäjänteisyys, kansallinen toimintakyky, liittolaisuus, alueelliset kumppanuudet, eurooppalainen vaikuttaminen ja strateginen ennakointi. Haastava tilanne edellyttää jatkuvaa strategista arviointia toimintaympäristöstä sekä sen edellyttämistä toimista. Tätä valtioneuvoston tulee säännönmukaisesti tehdä myös eduskunnan kanssa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Ulkoasiainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy kannanoton selonteon VNS 2/2026 vp johdosta.

Valiokunnan kannanottoehdotus

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta.

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp

Helsingissä 10.6.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Johannes Koskinen sd
varapuheenjohtaja Sofia Vikman kok
jäsen Eva Biaudet r
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Inka Hopsu vihr
jäsen Antti Kaikkonen kesk
jäsen Anne Kalmari kesk
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Jarmo Lindberg kok
jäsen Antti Lindtman sd
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Tytti Tuppurainen sd
jäsen Ville Vähämäki ps
varajäsen Sanna Antikainen ps
varajäsen Vilhelm Junnila ps
varajäsen Sari Sarkomaa kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jonna Savola

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp
Vastalause 1

Vastalause 1

Perustelut

Valtioneuvoston ajankohtaisselonteko Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutoksesta täydentää aiempaa ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa vuodelta 2024. Ajankohtais-selonteko käsittelee rajattuja aiheita, joita ovat muutokset Yhdysvaltojen ulkopoliitikassa, Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan ja sodan lopettamiseen liittyvät rauhanponnistelut, tilanne Lähi-idässä Yhdysvaltojen ja Israelin hyökättyä Iraniin sekä arktisen alueen merkityksen kasvu kansainvälisessä politiikassa. Selonteko sisältää myös kirjauksen, että "Suomi ei aio sijoittaa alueelleen ydinaseita rauhan aikana".

Selonteko kytkeytyy siten eduskunnassa samaan aikaan käsiteltävään hallituksen esitykseen (HE 72/2026 vp) ydinenergialain ja rikoslain muuttamisesta niin, että jatkossa ydinräjähteen tuominen Suomeen taikka sen kuljettaminen, toimittaminen tai hallussapito Suomessa olisi mahdollista, jos teko perustuu Suomen sotilaalliseen puolustamiseen, jota toteutetaan osana Pohjois-Atlantin liiton yhteistä puolustusta tai puolustusyhteistyötä, Pohjois-Atlantin liiton yhteiseen puolustukseen taikka puolustusyhteistyöhön.

Ulkoasiainvaliokunta on kuullut asiantuntijoita hallituksen esityksestä ja antanut lausunnon puolustus-valiokunnalle. Sosialidemokraatit, vihreät ja vasemmistoliitto jättivät ulkoasianvaliokunnan lausuntoon eriävän mielipiteen (UaVL 4/2026 vpHE 72/2026 vp, eriävä mielipide 1), jossa esitetään hallituksen esitys hylättävän. Tässä vastalauseessa toistetaan eriävässä mielipiteessä esitettyjä perusteluja voimassa olevan lainsäädännön säilyttämiselle ja ydinaseisiin liittyvien rajoitusten pitämiseksi kirjattuna ydinenergialaissa.

Voimassa olevaa lainsäädäntöä ei ole syytä muuttaa, koska nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa Suomeen täysimääräisen mukanaolon Naton ydinpelotteessa ja ydinasesuunnittelussa. Suomi kuuluu jo tällä hetkellä Naton ydinpelotteen suojaan. Yhdysvaltojen ydinaseita on sijoitettu Eurooppaan osana Naton ydinpelotetta. Myös Naton jäsenmaat, joiden alueelle ei ole sijoitettu ydinaseita, kuuluvat niin kutsutun ydinsateenvarjon piiriin. Ydinaseet suojaavat tarvittaessa Suomea riippumatta näiden sijainnista.

Suomen liittyessä Natoon ei myöskään silloin tullut esille, että Suomen ydinenergialaki olisi ollut este Suomen kuulumiselle ydinpelotteen suojaan taikka Suomen osallistumiselle ydinasepelotteen suunnitteluun. Myöskään ei ole tiedossa, että Natoon liittymisen jälkeen turvallisuusympäristössä olisi tapah-tunut muutoksia, jotka vaatisivat arvioimaan uudelleen voimassa olevaa lainsäädäntöä ydinaseisiin liittyen. Ydinaseiden ihmiskunnalle aiheuttamaa riskiä tulee kaikin keinoin heikentää. Riippuvuutta ydinaseista tulee vähentää, ei lisätä.

Kuten eriävässä mielipiteessä (UaVL 4/2026 vpHE 72/2026 vp, eriävä mielipide 1) tuodaan esille hallituksen esityksessä ei ole arvioitu lainsäädäntöön tehtävien muutosten tuomia riskejä tai mahdollisia heikennyksiä Suomen turvallisuuspoliittiseen asemaan. Asiantuntijalausunnoista käy ilmi, että ydinaseiden tuominen salliminen tarkoittaisi Suomen kohteiden päätymistä Venäjän puolelta iskettävien kohteiden joukkoon. Ydinaseiden salliminen Suomen alueelle tarkoittaisi

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp
Vastalause 1

myös väärintulkintojen ja siten vahingossa alkavan ydinsodan todennäköisyyden riskin kasvamista, riippumatta siitä onko ydinaseita Suomen alueella vai ei. Lisäksi vaikutusten arvioinnista puuttuu täysin varsinaisen ydinräjähdysten aiheuttamien tuhojen ja vaikutusten arviointi.

Lisäksi ulkoasiainvaliokunnalle toimitetussa puolustusvaliokunnan lausuntoon jätetyssä eriävässä mielipiteessä (PuVL 10/2026 vp - VNS 2/2026 vp, eriävä mielipide 1) todetaan hallituksen esityksen taustalla vaikuttavan suunnitelmat ydinaseitten hajauttamisesta kriisiaikoina, joka kuuluu osittain ta-vanomaiseen ydinasesuunnitteluun. Puolustusvaliokunnan saamista asiantuntijalausunnoissa kuitenkin kyseenalaistetaan hajautuksen tuoma turvallisuushyöty ja esitetään hajautussuunnitelmien pikemminkin lisäävän ydinsodan riskiä. Hajautus ei ole lopulta mikään este ennaltaehkäisevälle iskulle, vaan se vain altistaa suuremman osan Euroopasta ydinaseiskuille. Lisäksi taktisiin ydinaseisiin liittyy myös muita erityisiä eskalaatoriskejä, sillä niiden käyttökynnys on strategisia alhaisempi ja niiden kantolait-teet ovat yleensä kaksikäyttöisiä, mihin liittyy virhearvioiden ja väärinymmärryksen vaara.

Suomessa on perinteisesti vaalittu parlamentaarista konsensusta merkittävässä ulko- ja turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä. Tämä sivuteetiin täysin hallituksen valmistellessa huomattavaa muutosta Suomen ydinasepolitiikkaan ja voimassa olevaan lainsäädäntöön ilman, että asiaa olisi käsitelty etukäteen parlamentaarisesti, kaikkien eduskuntapuolueiden kesken. On Suomen etu, että keskeisissä ulko- ja turvallisuuspoliittisissa kysymyksissä vallitsee yhteisymmärrys ja sen vuoksi on tärkeää, että parlamentaarista toimintatapaa kunnioitetaan jatkossa.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy kannanoton selonteon VNS 2/2026 vp johdosta.

Vastalauseen kannanottoehdotus

Eduskunta edellyttää, että ydinenergialaissa on myös jatkossa kirjattuna kielto ydinräjähteiden maahantuonnista sekä valmistamisesta, hallussapidosta ja räjäyttämisestä Suomessa.

Helsingissä 10.06.2026

ed. Johannes Koskinen sd.
ed. Ville Skinnari sd.
ed. Tytti Tuppurainen sd.
ed. Antti Lindtman sd.

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp Vastalause 2

Vastalause 2

Perustelut

Ajankohtaisselonteon tarkoituksena on ollut täydentää vuoden 2024 ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa, sillä selonteon valmistumisen jälkeen maailmanpoliittisessa tilanteessa on tapahtunut merkittäviä muutoksia. Näitä ovat selonteon mukaan Yhdysvaltojen ulkopoliittikan muutokset, Venäjän Ukrainaankohdistaman hyökkäyssodan jatkumiseen liittyvät sotilaalliset ja poliittiset kehityskulut, sekä Lähi-idän sotilaallisesti kärjistynyt tilanne etenkin Yhdysvaltojen ja Israelin hyökättyä Iraniin. Lisäksi muutoksena pidetään arktisen turvallisuuden nousua aiemmin vahvemmin kansainvälisen politiikan asialistalle.

Ongelmana on se, että siinä missä Venäjästä puhutaan aivan oikein hyvin suorasukaisesti, ei esimerkiksi Yhdysvaltojen ulkopoliitikassa tapahtuneesta rajusta muutoksesta puhuta suoraan: muutos Yhdysvaltojen politiikassa todetaan ja että se asettaa liittolaiset ja kumppanit uuteen tilanteeseen. Sanotaan, että transatlanttisessa toimintaympäristössä korostuvat nyt ennakoimattomuus, nopeat muutokset ja koventunut retoriikka. Mutta selonteko päättyy kuitenkin ennen kaikkea vakuuttelemaan, miten Suomen ja Yhdysvaltojen välit ovat läheisemmät kuin koskaan ja miten hyödyllinen Suomi Yhdysvalloille pyrkii olemaan. Tavoitteena on jatkossakin sitouttaa Yhdysvallat Euroopan turvallisuuteen. Sama kritiikitön henki toistuu valiokunnan mietinnössä.

Selonteossa eikä sitä koskevassa valiokunnan mietinnössä todeta ääneen eikä analysoida niitä tosiasioita, joita luemme päivittäin lehdistä ja joita myös valiokunnan laajassa Yhdysvaltoja koskevassa tutkijakuulemisessa nostettiin esille. Nyt nämä tutkijoiden kriittiset huomiot on ohitettu lähes kokonaan. Yhdysvaltojen ulko- ja sisäpolitiikka on Donald Trumpin johdolla muuttunut monella tapaa ennalta-arvaamattommaksi ja epäluotettavaksi ja sillä on väistämättä vaikutuksia myös Euroopan turvallisuuteen, Ukrainan tilanteeseen ja Naton toimintaan, kuten olemme jo nähneet. Nämä paradigmaattiset erot todetaan lisäksi suoraan ja avoimesti Trumpin hallinnon ulkopoliittikkaa koskevissa asiakirjoissa (mm. Turvallisuusstrategia 2025, Puolustusstrategia 2026). Näiden asiakirjojen mukaan Yhdysvallat ei muun muassa koe jakavansa samoja arvoja eurooppalaisten liittolaisten kanssa eikä tunne näitä kohtaan solidaarisuutta. Valiokunnan saamassa asiantuntijalausunnossa tämän todetaan olevan dramaattinen muutos Yhdysvaltojen politiikassa. Trump on myös toistuvasti uhannut vetää Yhdysvallat pois Natosta: Yhdysvaltojen sitoutuminen Natoon ei siis ole enää itsestäänselvyys. Trump on myös esimerkiksi viivästyttänyt kongressin määräämiä tukitoimia Ukrainalle, ilmoittanut asetoimituksien viivästyvän Pohjois-Eurooppaan Iranin sodan takia ja ilmoittanut vetävänsä joukkojaan pois Saksasta. Yhdysvallat myös äänesti esimerkiksi YK:ssa Venäjän, Pohjois-Korean ja Valko-Venäjän kanssa samassa rintamassa YK:n Ukraina-päätöslauselmaa vastaan.

Selonteon Iran-osiassa puhutaan Yhdysvaltojen ja Israelin "iskuista", vaikka koko maailma tietää, että maat hyökkäsivät Iraniin konsultoimatta tai edes informoimatta liittolaisiaan ja osoittivat samalla täyttä piittaamattomuutta kansainvälisestä oikeudesta. Siitä, että Israel hyökkäsi myös Libanoniin, jossa yli miljoona ihmistä on joutunut pakenemaan kotiseuduiltaan

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp
Vastalause 2

Israelin hyökkäysten vuoksi, ei sanota selonteossa eikä valiokunnan mietinnössä yhtään mitään. Israelin sotatoimissa Libanoniin on kuollut tuhansia ihmisiä.

Gazan kansanmurhaa tai Länsirannan tilannetta ei myöskään edes mainita selonteossa ja valiokunnan mietinnössä vain ohimennen, vaikka tilanne vain pahenee koko ajan. Iranin sodan alettua Israel on iskenyt Gazaan lähes päivittäin, lääketieteelliset evakuoinnit alueelta ovat seisahuneet, eikä Trumpin suunnitelman mukainen Israelin joukkojen vetäytyminen Gazasta ole edennyt mihinkään. Länsirannalla siirtokuntaväkivalta on lisääntynyt ja raaistunut. Israelin apartheid-politiikka syvenee, mistä esimerkkinä on järkyttävä uusi laki, joka mahdollistaa kuolemanrangaistuksen langettamisen yksinomaan palestiinalaisille. Grönlanti mainitaan selonteossa kerran ja silloinkin ohimennen sivulauseessa, vaikka selonteko tuo esiin arktisen turvallisuuden painoarvon kasvua. On käsittämätöntä, että selonteko ei ota vahvemmin kantaa Tanskan ja grönlantilaisten puolesta. Selonteossa todetaan, että Pohjoismaat ovat aiempaa selvemmin Suomen kaikkein läheisimpiä yhteistyökumppaneita, mutta ei tuoda esiin miten vakavia ovat uhkaukset, joita Trump on omalle liittolaiselleen esittänyt. Arktisen alueen turvallisuuden käsittely ilman mainintaa alkuperäiskansojen asemasta ja oikeuksista on myös mietinnön osalta vakava puute.

Selonteossa puhutaan sääntöpohjaisen maailmanjärjestyksen tärkeydestä, sen puolustamisesta ja vahvistamisesta. Valitettavasti käytännössä Suomi ei kuitenkaan johdonmukaisesti tätä linjaa noudata. Esimerkiksi Suomen irtautuminen jalkaväkimiinat kieltävästä Ottawan sopimuksesta toimii kansainvälisten sääntöjen ja sopimusten vahvistamista vastaan. Mikäli ydinaserajoitukset puretaan, kuten hallitus on esittänyt, heikentää myös tämä sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää. Myös Suomen haluttomuus tuomita niin Yhdysvaltojen kuin Israelin kansainvälisen oikeuden vastaisia iskuja, murentavat sääntöpohjaisen järjestelmän uskottavuutta ja Suomen ulkopoliittisen linjan johdonmukaisuutta.

Vasemmistoliiton mielestä Suomen tulee aina olla ihmisoikeuksien ja kansainvälisen oikeuden puolella. Kaksoisstandardeista on luovuttava Suomen ulkopoliitikassa. Ihmisoikeuksia ei edistetä valikoiden vaan aina ja johdonmukaisesti. Suomen pitää pystyä tuomitsemaan niin Venäjän kuin Yhdysvaltojen ja Israelin ja kaikkien muidenkin maiden kansainvälisen oikeuden vastainen toiminta.

Hallituksen strategiana on tahallaan hämärtää sitä, onko Suomessa ydinaseita vai ei. Tämä strategia ei lisää Suomen turvallisuutta, sillä asiantuntijalausuntojenkin mukaan ydinaseiden tuomisen salliminen tarkoittaisi Suomen kohteiden päätymistä Venäjän puolelta iskettävien kohteiden joukkoon. Lisäksi se tarkoittaa myös väärintulkintojen ja siten vahingossa alkavan ydinsodan todennäköisyyden riskin kasvamista, riippumatta siitä onko ydinaseita Suomen alueella vai ei.

Vasemmistoliitolle ei riitä tämän selonteon kirjaus siitä, että "Suomi ei aio sijoittaa alueelleen ydinaseita rauhan aikana", sillä kirjaus ei estä tuomasta Suomeen ydinaseita ainakin väliaikaisesti rauhan aikana, koska hallitus aikoo purkaa kaikki ydinaserajoitukset laista. Ydinaserajoitusten purkaminen ei lisää suomalaisten turvallisuutta, vaan heikentää sitä.

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp
Vastalause 2

Ydinaseuhka ei ole kadonnut maailmasta minnekään. Päinvastoin uudet maat pyrkivät saamaan itselleen ydinaseen ja suurvallat modernisoivat omiaan. Ydinaseriisunta on siis tärkeämpää kuin ehkä koskaan ja Suomen on oltava siinä aktiivinen.

Vasemmistoliitolle Suomen ja suomalaisten turvallisuus on tärkeä prioriteetti. Suomi on pitänyt huolta omasta puolustuksestaan ja niin meidän on tehtävä jatkossakin. On selvää, että nykyisessä turvallisuustilanteessa Suomen ja Euroopan on panostettava puolustukseen ja korjattava vallitsevia puutteita. Vasemmistoliitto ei kuitenkaan sitoudu Naton Haagin huippukokouksessa asettamaan puolustusmenositoumukseen ja on tuonut tämän kannan esiin myös puolustuspoliittisen selonteon yhteydessä. Prosentteihin lukkiutumisen sijaan oleellisempaa on se, miten rahat käytetään, mihin meillä on varaa ja mikä on kulloistenkin panostusten yhteiskunnallinen vaikutus. Puolustusinvestointien on toisin sanoen aina oltava tarvepohjaisia.

Lopuksi on syytä korostaa, että ulko- ja turvallisuuspolitiikka on kiinteä kokonaisuus, johon vaikuttavat oleellisesti myös Suomen asema ja panostus globaalin eriarvoisuuden ja köyhyyden vähentämiseen. Nyt esimerkiksi kehityspolitiikka ja siinä tapahtunut iso paradigmaattinen muutos kohti viennin edistämistä köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentämisen sijaan samanaikaisesti valtavien rahoitusleikkausten kanssa heikentää myös Suomen ulkopoliittista asemaa ja liikkumatilaa. Lisäksi siihen nähden, kuinka merkittävän uhan ilmaston kuumeminen ja luontokato muodostavat myös globaalien konfliktien näkökulmasta, on hätkähdyttävää, kuinka pienen painoarvon asia on saanut sekä varsinaisessa selonteon päivityksessä että sitä koskevassa mietinnössä.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan

että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto.

Vastalauseen kannanottoehdotus

- 1. Eduskunta edellyttää, että Suomi huomioi ulko- ja turvallisuuspolitiikassaan sen rajun muutoksen, joka Yhdysvaltojen ulkopoliitiikassa on Donald Trumpin johdolla tapahtunut ja joka myös vaikuttaa Suomen ja koko Euroopan turvallisuustilanteeseen ja Naton toimintaan.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että Suomen on jatkossakin toimittava aktiivisesti ydinaseriisunnan edistämiseksi ja joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseksi. Suomen on allekirjoitettava ja ratifioitava YK:n ydinasekieltosopimus. Suomeen ei tule tuoda ydinaseita.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että Suomi puolustaa sääntöpohjaista maailmanjärjestystä aina ja johdonmukaisesti. Kaksoisstandardeista on luovuttava Suomen ulkopoliitiikassa. Suomen pitää pystyä tuomitsemaan niin Venäjän kuin Yhdysvaltojen ja Israelin ja kaikkien muidenkin maiden kansainvälisen oikeuden vastainen toiminta.*

**Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp
Vastalause 2**

Helsingissä 10.06.2026

ed. Veronika Honkasalo vas.

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp
Vastalause 3

Vastalause 3

Perustelut

Valtioneuvoston ajankohtaiselonteko ulko- ja turvallisuuspoliittisen toimintaympäristön muutoksesta käsittelee useita maailmanpoliittisessa tilanteessa tapahtuneita muutoksia. Globaalien kriisien ja konfliktien tunnistamista ja Suomen roolia kriiseihin vastaamisessa tulisi selonteossa vahvistaa. Mittavat kehitysyhteistyön, ulkoasiainhallinnon ja kriisinhallinnan leikkaukset haastavat Suomen mahdollisuutta vastata näihin.

Valtioneuvoston näkemys jää Yhdysvaltoja koskevalta osaltaan liian kapeaksi, valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden näkemys transatlanttisen suhteen ja Yhdysvaltojen nykytilasta ja tulevaisuudesta on selontekoa skeptisempi. Yhdysvaltojen liittolaisuuteen sisältyy tällä hetkellä huolestuttavan paljon epävarmuuksia ja ennakoimattomuutta.

Sääntöpohjaisen maailmanjärjestyksen tärkeyttä selonteko kyllä korostaa, mutta aktiivinen sitoutuminen ja panostaminen sen puolustamiseen puuttuu valtioneuvoston johtopäätöksistä.

Erityisen vähälle käsittelylle selonteko jättää Lähi-idän tilanteen. Myöskään valiokunnan mietintö ei juurikaan käsittele Palestiinan ja Lähi-idän kysymyksiä, vaikka niiden moraalinen, poliittinen ja taloudellinen globaali vaikutus on ilmeinen.

Israelin väkivalta palestiinalaisia kohtaan, Palestiinalaisalueen laitton miehittäminen ja Gazaan suunnatun humanitaarisen avun pääsyn estäminen, laittomat siirtokunnat ja palestiinalaisia epätasa-arvoisesti kohteleva apartheid-politiikka, josta uusi, palestiinalaisten kuolemantuomiot salliva laki on tuorein esimerkki, ovat jatkuneet Israelin Gazaan kohdistamien sotatoimien ja tulitauon jälkeen. Gazaan kohdistettujen sotatoimien mahdolliset sotarikokset sekä rikokset ihmisyyttä vastaan, kuten kansanmurha, ovat vieläkin tutkimatta.

Ainoa tie väkivallan lopettamiseksi ja kestävän rauhan saavuttamiseksi on konfliktin juurisyiden selvittäminen. Tämä tarkoittaa Palestiinalaisalueen laittoman miehityksen lopettamista ja palestiinalaisten itsemääräämisoikeuden tunnustamista. Suomen ja Euroopan unionin tulee käyttää kaikki mahdolliset poliittiset ja taloudelliset keinot painostaakseen Israelia lopettamaan jo vuosikymmeniä jatkunut Gazan saarto ja palestiinalaisiin kohdistuva apartheid-järjestelmä. Niiden tulee toimia päättäväisemmin painostaakseen osapuolia käynnistämään neuvottelut, joiden tulisi tähdätä kahden valtion malliin alueella.

Yhdysvaltojen ja Israelin kansainvälisen oikeuden vastainen hyökkäys Iraniin on aiheuttanut Hormuzinsalmin kriisin. Maat hyökkäsivät Iraniin ilman YK:n turvallisuusneuvoston oikeutusta, konsultoimatta liittolaisia ja välinpitämättöminä kansainvälisen oikeuden edellytyksistä. Hyökkäyksen jälkeen Israel on hyökännyt myös Libanoniin. Israelin hyökkäykset ovat tappaneet tuhansia libanonilaisia sekä ajaneet yli miljoona ihmistä kodeistaan pakoon pommituksia. Libanonin jo alkujaan hauras yhteiskunta on joutunut yhä syvenevään kriisiin.

Valiokunnan mietintö UaVM 7/2026 vp
Vastalause

Sen lisäksi, että sotilastoimet niin Gazassa, länsirannalla, Iranissa ja Libanonissa ovat oikeudettomia ja moraalisesti tuomittavia, ne ovat myös räikeästi vastoin kansainvälistä monenkeskistä sääntöpohjaista järjestelmää, jonka puolustaminen on Suomen selkeä etu. Suomen tulisi ajankohtaista maailmanpoliittista tilannetta käsittelevässä selonteossa ja sen mietinnössä ottaa kantaa kansainvälisen oikeuden rikkomuksiin. Suomi on myös aivan liian kauan pantannut Palestiinan valtion tunnustamista, johon selonteko olisi antanut luontevan tilaisuuden.

Selonteon ydinaseita koskevien kirjausten osalta yhdyin vastalauseen 1 perusteluihin ja päätösehdotuksiin.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotan

että selonteon johdosta hyväksytään seuraava kannanotto.

Vastalauseen kannanotto

- 1. Eduskunta edellyttää, että puolustaakseen kansainvälistä monenkeskistä sääntöpohjaista maailmanjärjestystä Suomi tukee YK:n järjestelmää, irtisanoutuu sitä haastavista vaihtoehtoisista elimistä ja tuomitsee kansainvälisen oikeuden vastaiset teot kaikkien niin Venäjän, Yhdysvaltojen kuin Israelinkin tekeminä.*
- 2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee kiireellisesti Palestiinan valtion tunnustamisen.*
- 3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto toimii EU-vaikuttamisessa aktiivisesti Israelin palestiinalaisiin kohdistuvan kansanmurhan estämiseksi, Länsirannan laittoman miehityksen purkamiseksi sekä kahden valtion mallia haastavien toimien torjumiseksi.*

Helsingissä 10.06.2026

ed. Inka Hopsu vihr.